

Sch. — 2) f. कारिका Vop. 4, 6. a) Tänzerin H. an. MED. — b) Geschäft diess.: का कारिकामकार्षीः। सर्वी कारिकामकार्षीम् P. 3, 3, 110, Sch. Soll auf diese Verbindung in der Frage und Antwort beschränkt sein; vgl. indessen अग्रिकारिका. — c) Handwerk H. an. MED. — d) eine in gebundener Rede abgefasste Erklärung und Entwicklung schwieriger Lehrsätze AK. 3, 4, 15. TRIK. 3, 3, 14. H. 238. H. an. MED. कथाव्यापिककारिका: MBh. 2, 453. GAUDAPĀDA's माण्डुक्योपनिषत्कारिका abgedr. in der Bibl. ind. 1. ÇVARAKRISHNA's सांख्यकारिका GILD. Bibl. 412. fg. Ueber die grammatischen कारिका s. BÖHTLINGK in der Einl. zu P. II, p. XLVIII. fgg.; über andere कारिका COLEBR. Misc. Ess. I, 263. Verz. d. B. H. No. 820. 1040. Ind. St. 1, 59. 2, 292. BURN. Intr. 339. कारिकावली Titel eines philosophischen (Z. d. d. m. G. 6, 10) und eines grammatischen (COLEBR. Misc. Ess. II, 48) Werkes. कारिकानिवन्ध Z. d. d. m. G. 2, 342 (No. 201, d). कारिकाकर, कारिकाकृत् viell. durch eine कारिका erklären P. 1, 4, 60, Vārtt. 1. Vop. 8, 24. Nach COLEBR. Gr. 124 bedeutet कारिका in dieser Verb. *determination*. — e) Marter AK. H. an. MED. Vgl. कारणा. — f) Zins Rāmān. zu AK. ÇKDr. — g) N. einer Pflanze, = कारी Rācān. im ÇKDr. u. कारी. — 3) n. die Beziehung des Nomens zum Verbum im Satz, Casus-Begriff P. 1, 4, 23. H. an. MED. AK. 1, 1, 5, 3. H. 69. Verz. d. B. H. No. 771. Es werden sechs solcher Beziehungen angenommen: कर्मन् Object oder die Kategorie des acc., कर्ण das Werkzeug oder die Kategorie des instr., कर्तृ der Agens, संप्रदान die Uebergabe oder die Kat. des dat., ग्रहादान die Wegnahme oder die Kat. des abl. und ग्रथिकरण der Bezug oder die Kat. des loc.; vgl. BÖHTLINGK zu P. 1, 4, 23. Nach dem PHANIBHĀṢJA im ÇKDr. soll कारक in dieser Bed. m. sein.

2. कारक (von करक) n. (sc. सलिल) aus Hagel entstandenes Wasser Rācān. im ÇKDr. — Vgl. 3. कार.

कारकर (कार + कर) P. 3, 2, 21. 6, 1, 156, Sch. adj. *working, doing work, acting as agent* Wils.; der Schol. zu P. 3, 2, 21 dagegen sagt, dass कार hier = कर sei.

कारकवत् (von कारक) adj. P. 5, 2, 115, Vārtt. 2. Sch. पुरुकारकवत् mit vielen dabei Thätigen in Verbindung stehend: क्रियार्थः Bhāg. P. 2, 7, 47.

कारकुलीय m. pl. N. pr. eines Volkes (= सात्व) H. 937. — Zerlegt sich in कार + कुलि.

कारज (von कारज) adj. am Fingernagel befindlich, von ihm herrührend u. s. v. Wils. — Die Bed. junger Elephant ebend. beruht auf einer Verwechslung mit कारुज.

कारज्ज adj. vom Baume कारज्ज herrührend: फल Suçr. 1, 134, 12. तैल 2, 70, 6. वीज 472, 16.

1. कारण (vom caus. von 1. कर्) 1) n. a) *Bewirkung, Veranlassung, Ursache, Grund* AK. 1, 1, 4, 6. TRIK. 3, 3, 125. H. 1313. an. 3, 198. MED. n. 43. KĀTJ. Çr. 9, 11, 15, 18. 13, 24. LĀṬI. 10, 3, 9. ÇĀṆKH. Çr. 2, 14, 9. 3, 19, 18. ÇVETĪÇV. Up. 1, 3, 6, 9, 13. M. 1, 11. कारवान्कारणं क्त्वा MBh. 4, 299. R. 2, 69, 20. येषां धर्मो न कारणम् PĀṆKĀT. III, 99. SĀMKEJAK. 14–16. सर्वभूतानां कारणमकारणम् der Grund aller Dinge ist selbst ohne Grund Suçr. 1, 310, 4. नतं च पूर्वेण परस्य कारणम् RV. Prāt. 11, 2, 1, 3. गर्भस्रवे मासतुल्या निशाः भुङ्क्तेस्तु कारणम् JĀGĀ. 3, 20. किं विरक्तेः कारणम् PĀṆKĀT. 114, 3.

II. Theil.

II, 137. ÇĀK. 186. Hir. I, 24. विपत्तेः कारणं मरुत् 48. Statt des gen. sehr häufig der loc.: नाश्रमः कारणं धर्मे JĀGĀ. 3, 65. कारणं गुणसङ्गो ऽस्य सदस्योनिजन्मसु Bhāg. 13, 21. R. 4, 24, 4. Suçr. 1, 249, 12. देवमेव हि नृणां वृद्धा तपे कारणम् BHARTR. 2, 82. VIKR. 79, 6. पप्रच्छ केमे वपुषि कारणम् KATHĀS. 3, 31. ब्रह्मात्रैव हि कारणम् M. 11, 84. R. 3, 13, 12. Hir. 27, 19. ÇĀK. 21, 20. In comp.: स्वाम्यकारणम् M. 3, 152. तस्यागमनकारणम् N. 21, 23. Viçv. 6, 24. नैतद्विश्वासकारणम् Hir. I, 70. 77. 27, 9. PĀṆKĀT. 237, 4. RAGH. 1, 74. कारणात् auf einen Grund hin RV. Prāt. 3, 13. M. 8, 355. कारणान्मित्रतो याति कारणादिति शत्रुताम् PĀṆKĀT. II, 32. कस्मात्कारणात् aus welchem Grunde 20, 1. एतस्मात्कारणात् I, 8. Häufig mit einem gen. in Veranlassung von, wegen: मम कारणात् R. 5, 56, 135. 6, 8, 11. N. 4, 4. MṛĀKH. 34, 15. PĀṆKĀT. 144, 1. In comp.: श्रामकारणात् M. 3, 118. मित्रं 8, 347. R. 1, 11, 20. 4, 46, 12. प्रजार्त्तणं 1, 27, 17. 4, 24, 14. 5, 38, 15. Viçv. 9, 6. JĀGĀ. 2, 203. PĀṆKĀT. I, 27. कैकेय्याः प्रियकारणात् R. 1, 1, 24. कारणात्तरात् aus einer besonderen Ursache 4, 9, 28. Nach einem Vārtt. zu P. 2, 3, 23 werden alle casus von कारण auf diese Weise gebraucht, wir können jedoch ausserdem abl. nur den instr., acc. u. loc. belegen: न कश्चित्कस्यचिन्मित्रं न कश्चित्कस्यचिद्विपुः। कारणेन (in Folge irgend einer Veranlassung) हि जानाति मित्राणि च रिपूस्तथा॥ KĀK. 23. येन कारणेन weil PĀṆKĀT. 173, 10. ब्रह्मिणः संप्रतस्तस्य कारणैरेवमादिभिर्भुक्तं न जीर्यति Suçr. 1, 70, 17. 2, 497, 3. M. 8, 57. R. 3, 2, 1. Viçv. 3, 15. अकारणेन ohne Grund JĀGĀ. 2, 234. किं पुनः कारणम् aus welchem Grunde aber? Prāt. zu P. 7, 3, 69. KĀÇ. zu 1, 2, 54. MBh. 1, 3600. यत्कारणम् weil PĀṆKĀT. 30, 25. अकारणम् ohne Grund VIKR. 54. यवियान्नेन मे धाता कृतः कस्मिंश्च कारणे bei welcher Veranlassung? weshalb? R. 5, 32, 26. मम कारणे meinetwegen 28, 9. 47, 14. कारणात्तरे bei einer besonderen Veranlassung 3, 54, 4. कस्मिंश्चित्कारणात्तरे N. 13, 34. Am Anf. eines comp. ohne Flexionszeichen: कारणमूकर etn Eber in Folge einer bestimmten Veranlassung Bhāg. P. 3, 13, 33. कारण mit हेतु und अर्थ verbunden: हेतुभिः कारणैश्चैव MBh. 1, 1602. कार्यस्य कारणार्थाय R. 4, 16, 48. भयकारणार्थम् 3, 53, 62. पुत्रार्थकारणात् 1, 13, 22. अर्थत्यर्थकारणात् 3, 4, 19. — b) Grundursache, Element: कारणान्येवमादाय तामु तारिक्त्वा योनिषु। सृजत्यात्मानमात्मा च संभूय कारणानि च॥ JĀGĀ. 3, 148. पञ्चेमानि महाबाहो कारणानि निबोध मे। सांख्ये कृतान्ते प्रोक्तानि सिद्धये सर्वकर्मणाम्॥ अधिष्ठानं तथा कर्ता कर्णं च पृथग्विधम्। विविधाश्च पृथक्केष्टदेवै चैवात्र पञ्चमम्॥ Bhāg. 18, 13. fg. — c) worauf man ein Urtheil gründet, Anzeichen, Beleg, Beweisgrund: ज्ञेयानि तत्र निषण्ण सुविनिश्चितानि पित्तप्रकोपजनितानि च कारणानि Suçr. 2, 479, 4. तर्कयामास भैमीति कारणैरुपपादयन् N. 16, 8. एवं विमृश्य विविधैः कारणैर्लक्षणैश्च ताम् 23. न लिङ्गं धर्मकारणम् M. 6, 66. आगमः कारणं तत्र न संयोग इति स्थितिः 8, 200. न तत्र कारणं भुक्तिरागमेन विनाकृता JĀGĀ. 2, 29. BRHASP. in VJAYĀHĀRAT. 19, 17. कारणात्तरं = प्रत्यवस्कन्दं 20, 6. स्वतत्त्वा त्वं कथं भद्रे ब्रूहि कारणमत्र वै MBh. 13, 1505. न योनिर्नापि संस्कारो न श्रुतं न च संततिः। कारणानि द्विजलस्य वृत्तमेव तु कारणम्॥ 6614. Hir. I, 13. डुष्टो गृहीतस्तत्कारी तस्मैदृष्टः सकारणः MBh. 2, 239. — d) Mittel (कारण) H. an. MED. बहुभिः कारणैर्देवि विश्वामित्रो महामुनिः। लेभितः क्रीधितश्चैव R. 1, 63, 10. Statt कारणैः hat GORR. 1, 67, 4 उपपत्तिः. Werkzeug, Sinnesorgan RATNAM. bei BHAR. zu AK. COLEBR. Misc. Ess.